

PIOSENKA JAKO ELEMENT LUDYCZNY NA LEKTORACIE JĘZYKA WŁOSKIEGO

„Piosenka jest jedną z form strategii ludycznej zastosowaną do celów niezabawowych” – tak stwierdzają w swojej najnowszej książce *Muzyka i słowa*¹ Teresa Siek-Piskozub i Anna Wach. Podczas pracy ze studentami uczącymi się języka włoskiego w ramach lektoratu wskazane wydaje się wykorzystanie tej właśnie formy nauki przez zabawę obok tradycyjnej metody pracy z podręcznikiem. Lektorat języka włoskiego bywa fakultatywny, stąd tym bardziej potrzebne są inne elementy motywujące do nauki. W niniejszej pracy zaprezentowane zostaną własne opracowania kilku bardzo popularnych i melodyjnych piosenek włoskich przygotowane dla poziomu początkującego i pośredniego (A1-A2-B1), w różnych wariantach wykorzystywane przeze mnie na zajęciach.

Dlaczego właśnie ta forma strategii ludycznej tak dobrze sprawdza się na języku włoskim? Wynika to z faktu, iż melodyjna i popularna piosenka włoska jest najbardziej lubianym i pożądanym przez studentów elementem ludycznym, ponieważ stanowi zmianę w dotychczasowym trybie nauki, wzbudza zainteresowanie, zachęca do zrozumienia treści i przede wszystkim do obcowania z językiem także poza zajęciami. Ponadto Włochy kojarzą się studentom ze słońcem i śpiewem, z muzyką lekką i przyjemną. Przekonałam się również, że uczący się języka włoskiego chcą pracować (przynajmniej w początkowej fazie nauki) z piosenkami, które są im znane, które słyszą czasem w radiu, które lubią i do których mają stosunek emocjonalny. Tak znane piosenki jak *Felicità* czy *L'italiano* wywołują natychmiastowy entuzjazm i zapał do pracy.

Praca z piosenką podczas zajęć językowych ma wpływ na proces uczenia się i zapamiętywania poznanego już materiału. Ponadto wykonując zadania związane z piosenką, studenci ćwiczą cztery sprawności językowe: słuchanie (rozumienie

---

¹ T. Siek-Piskozub, A. Wach, *Muzyka i słowa. Rola piosenki w procesie przyswajania języka obcego*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2006.

ze słuchu), czytanie (akcent, intonacja, wymowa), mówienie (słownictwo, skojarzenia z tytułem, treść tekstu, opowiadanie, dyskusja), pisanie (streszczenie, przekształcanie). Ze względu na niewielką liczbę godzin w niektórych grupach w ciągu roku i niemożność stałej pracy z kasetą w celu ćwiczenia wymowy i akcentu, piosenka doskonale się tutaj sprawdza. W opracowanych ćwiczeniach gramatycznych studenci powtarzają lub poznają zagadnienia strukturalne, a w ćwiczeniach leksykalnych rozwijają i wzbogacają słownictwo. Zajęcia z piosenką dzielę czasami na dwie części – przed słuchaniem i po słuchaniu – i w każdej z nich realizuję określone cele. Treść piosenek powinna odpowiadać studentom, tak by chcieli wyrazić swoją o niej opinię lub podjąć dyskusję w grupach bardziej zaawansowanych. Ponadto piosenki włoskie doskonale oddają ducha Półwyspu Apenińskiego, są zatem wyrazem kultury i języka kraju.

Jedną z pierwszych proponowanych przeze mnie piosenek dla poziomu początkującego jest najślynniejszy, bardzo melodyjny utwór Rominy Power i Al Bana *Felicità* czyli szczęście. Często to studenci o niego proszą. Realizuję ją po około 2-3 jednostkach z podręcznika, gdy studenci znają już rodzajniki, rzeczowniki, przymiotniki, niektóre czasowniki w czasie teraźniejszym oraz kilka wyrażen przyimkowych typu: *stazione del metrò, finire di lavorare, tipo di musica* (stacja metra, kończyć pracować, typ muzyki). Jest to tekst dość prosty językowo, gdyż opiera się na jednej konstrukcji: *La felicità è...* (Szczęście to jest...). Pojawia się w nim spora liczba rodzajników, rzeczowników oraz wyrażen przyimkowych, z którymi osoby poznające język włoski powinny się zapoznawać od samego początku.

Opracowanie piosenki *Felicità*

Poziom: początkujący (po 2-3 jednostkach z podręcznika *Progetto italiano 1*) lub wyższy.

Czas ok. 45 min.

Cel: 1) poznanie konstrukcji z czasownikiem „essere” (być) *La felicità è...* + bezokolicznik, + rzeczownik z rodzajnikiem nieokreślonym, + rzeczownik z rodzajnikiem określonym; 2) powtórzenie liczby i rodzaju rzeczowników i przymiotników, form rodzajnika; 3) poznanie nowych rzeczowników i przymiotników; 4) zapoznanie się z nowymi wyrażeniami przyimkowymi.

Objaśnienie do ćwiczeń:

1. Przed słuchaniem:

– zadanie nr 1 – Zadaniem studentów jest połączenie tych słów z listy, które się rymują.

– zadanie nr 2 – Praca w parach lub grupach: studenci zastanawiają się, które słowa to rzeczowniki, przymiotniki, czasowniki, przysłowki. Tu następuje

też wyjaśnienie znaczenia słownictwa (może to być praca ze słownikiem) oraz dopasowanie rodzajników do rzeczowników.

2. Słuchanie (1-2 razy):

– zadanie nr 3 – Zadaniem studentów jest wpisanie usłyszanych słów do tekstu z lukami. Studenci mogą wcześniej przejrzeć cały tekst. W każdej strofie są trzy pary rymów, w refrenie dwie pary. Zadanie to nie będzie trudne, gdyż pary rymów zostały już omówione wcześniej. Poza tym, zważywszy na tempo piosenki, wystarczy wpisywać tylko jedno słowo z danej pary rymów, a resztę uzupełnić na przykład podczas drugiego słuchania lub później.

3. Po słuchaniu:

– Studenci ponownie czytają tekst, sprawdzają swoje uzupełnienia i przystępują do zadania nr 4 mającego skontrolować zrozumienie tekstu (prawda – fałsz). Wyszukują odpowiedzi w tekście.

– zadanie nr 5 – Studenci mają wybrać wyrażenia określające, czym jest szczęście dla wykonującego piosenkę mężczyzny, a czym dla kobiety. W tej fazie następuje też kompletne objaśnienie słownictwa – może to być także praca ze słownikiem.

– zadanie nr 6 – Kreatywne mówienie – studenci na podstawie znanego już słownictwa mają określić, co dla nich jest szczęściem, stosując występującą w tekście strukturę: „La felicità è per me...”.

– zadanie nr 7 – Refleksja gramatyczna nad stosowaną strukturą: kiedy stosujemy rodzajnik nieokreślony, kiedy określony, jak tłumaczymy bezokolicznik.

Na zakończenie można ponownie posłuchać piosenki.

Kolejną piosenką, którą realizują podczas zajęć, jest znany większości studentów kultury włoski przebój *L'italiano*, tytułowany częściej *Lasciatemi cantare* (Pozwólcie mi śpiewać) ze względu na powtarzalność tych słów w tekście piosenki. Podczas gdy melodia łatwo wpada w ucho i zachęca do śpiewania, tekst może być trudniejszy do zrozumienia – zwłaszcza na poziomie początkującym – ze względu na konieczność objaśnienia kontekstu kulturowego lat sześćdziesiątych. Przesłaniem tekstu jest konkluzja: „Pozwólcie mi śpiewać, bo jestem prawdziwym Włochem”. Słowa te potwierdzają, jak ważne miejsce zajmuje piosenka w kulturze włoskiej.

Opracowanie piosenki *L'italiano*

Poziom: początkujący (po 3 jednostkach z podręcznika) lub wyższy.

Czas: 20-30 min.

Cel: 1) ćwiczenie na rozumienie ze słuchu; 2) powtórzenie form rodzajnika określonego i nieokreślonego w l. poj. i l. mn.; 3) powtórzenie zasad stosowania rodzajników; 4) powtórzenie narodowości.

Objaśnienie do ćwiczeń:

– studenci otrzymują kopie tekstu z wyraźnie zaznaczonymi dwoma wersjami rodzajnika do wyboru. Mogą przejrzeć tekst przed słuchaniem piosenki.

– zadanie nr 1 – Studenci słuchają piosenki (1-2 razy) i zaznaczają formę rodzajnika, którą słyszą. Wybierają między rodzajnikiem określonym i nieokreślonym w l. poj. i między formą rodzajnika określonego w l. mn. Studenci nie muszą rozumieć tekstu, jest to ćwiczenie na usłyszenie formy. Następnie studenci w parach porównują swoje wersje, na końcu sprawdzamy wszystko, ustalając formę rodzajnika.

– zadanie nr 2 – Na podstawie niektórych zdań powtarzamy zasady stosowania rodzajników. Studenci często potrafią odnieść się do innych języków i prawidłowo wyjaśnić dany przypadek.

– zadanie nr 3 – zadawane jest pytanie: „jakie inne narodowości pamiętasz?”. Odpowiedź może brzmieć: *Sono spagnolo, tedesco* itd. (powtórzenie poznanych już narodowości).

Po zakończeniu ćwiczeń powinno nastąpić wyjaśnienie słownictwa i kontekstu kulturowego. Bez tego ostatniego treść pozostaje niejasna, a nawet pozbawiona sensu.

Wariant: zadanie nr 4 – gramatyka – jeśli zostały już przerobione przyimki proste i złożone, zadaniem studentów jest wyszukanie wszystkich przyimków w tekście.

Wariant: zadanie nr 5 – słownictwo – ćwiczenie na kreatywność – „dopisz inne bezokoliczniki w zdaniu *Lasciatemi...*”, np. *lasciatemi lavorare, sognare, partire, ascoltare* itd., przy jednoczesnym omówieniu użytej formy (tryb rozkazujący 2 osoby l. mn. z zaimkiem osobowym).

Kiedy studenci poznają już pierwszy czas przeszły złożony i zaczną poznawać czas przyszły prosty, realizują piosenkę *Tornerò* (Santo California). Jest to dobry sposób na powtórzenie form czasownikowych w czasie teraźniejszym, przeszłym i przyszłym, gdyż wszystkie te formy znajdują się w tekście. Ponadto piosenka jest stosunkowo wolna i może stanowić doskonałe ćwiczenie rozumienia ze słuchu.

Opracowanie piosenki *Tornerò*

Poziom: początkujący (po 4-5 jednostkach z podręcznika) lub wyższy.

Czas: ok. 45 min.

Cel: powtórzenie form czasu teraźniejszego, przeszłego złożonego, przyszłego prostego; poszerzenie słownictwa; ćwiczenia na rozumienie tekstu ze słuchu; stawianie hipotez co do znaczenia wyrażen nieznanymi.

Objaśnienie do ćwiczeń:

1. Przed słuchaniem:

– zadanie nr 1 – Studenci mają za zadanie, na podstawie tytułu, określić, o czym może opowiadać tekst piosenki (np. „ktoś pragnie wrócić do miejsca wakacji, ktoś zakochany musi wyjechać, ale zamierza wrócić”).

– zadanie nr 2 – Studenci mają wypisane formy czasownikowe występujące w tekście piosenki. Ich zadaniem jest określenie, jaki to czas oraz jak brzmi forma bezokolicznikowa tych czasowników. Na tym etapie niekoniecznie należy tłumaczyć czasowniki, ale można zaproponować pracę ze słownikiem.

2. Słuchanie (1-2 razy):

– zadanie nr 3 – w trakcie słuchania studenci wpisują wcześniej omówione czasowniki do tekstu. Mają na to naprawdę dużo czasu ze względu na tempo.

3. Po słuchaniu:

– zadanie nr 4 – Studenci w parach lub grupach decydują, które wyrażenia w tekście mówią o uczuciach kobiety, a które mężczyzny, i wpisują do tabeli.

– zadanie nr 5 – Ponownie w grupach lub indywidualnie następuje chronologiczne ułożenie podanych wydarzeń. Na koniec studenci odczytują swoje wersje. W ten sposób mamy już ułożoną całą historię i w zasadzie nawet bez podawania znaczenia przez lektora tekst powinien być mniej więcej zrozumiały.

– zadanie nr 6 – Należy odnaleźć w tekście antonimy podanych słów.

Wariant: zadanie nr 7 – dla grup bardziej zaawansowanych refleksja gramatyczna na temat niektórych konstrukcji użytych w piosence wskazanych przez nauczyciela. Na zakończenie można ponownie posłuchać piosenki.

Piosenkę *Acapulco* grupy „Ricchi e Poveri” zwykle proponuję pod koniec roku akademickiego, ponieważ kojarzy się ona ze słynnym miejscem wakacyjnym. Jednakże ze względu na sporą ilość trudnego materiału gramatycznego nie realizuję tej piosenki na lektoratach 60-godzinnych. Natomiast studenci uczący się włoskiego w cyklach 120-godzinnych mają już za sobą osiem jednostek z podręcznika i są przygotowani do poznawania nowych zagadnień gramatycznych oraz dalszego rozwijania słownictwa. Temat tak wdzięczny jak wakacje jest bardzo dobrze przyjmowany.

Opracowanie piosenki *Acapulco*

Poziom: początkujący (po 7-8 jednostkach z podręcznika) lub wyższy.

Czas: ok. 45 min.

Cel: 1) powtórzenie czasowników w formie nieosobowej; 2) powtórzenie przyimków; 3) poznanie konstrukcji opisowej wyrażającej trwanie akcji w momencie mówienia w czasie teraźniejszym („właśnie teraz to robię”): *stare* + *gerundio semplice* (czasownik *stare* + imiesłów współczesny przysłówkowy).

Objaśnienie do ćwiczeń:

1. Przed słuchaniem:

– zadanie nr 1 – Rolą studentów jest zastanowienie się w parach lub grupach, co konkretnie kojarzy się im z tytułem. Zwykle są to słowa związane z wakacjami, odpoczynkiem, podróżą itp. Następnie relacjonują swoje propozycje reszcie grupy. Jeśli trzeba, zapisujemy słownictwo na tablicy.

– zadanie nr 2 – Studenci mają wypisane czasowniki w formie nieosobowej oraz osobowej. Zadaniem jest pogrupowanie tych czasowników według formy i wpisanie do tabeli. Na tym etapie zastanawiamy się również, czy niektóre formy odmieniają się na przykład jak przymiotnik, tworzymy bezokoliczniki od wszystkich form, przypominamy sobie, jak tworzymy formy imiesłowu współczesnego w trzech koniugacjach.

2. Słuchanie (1-2 razy):

– zadanie nr 3 – Studenci mają przed sobą tekst piosenki z wykropkowanymi miejscami na omówione wcześniej formy oraz z pustymi podkreślonymi miejscami na przyimki. Podczas pierwszego słuchania ich zadaniem jest wpisanie nieodmiennych i odmiennych form czasownika w odpowiednie miejsca. Podczas drugiego słuchania skupiają się już na przyimkach. Jest to także ćwiczenie na wpisywanie formy przyimka ze słuchu. Jeśli to konieczne, można posłuchać piosenki trzeci raz.

3. Po słuchaniu:

– zadanie nr 4 – Kontrolujemy, czy wszystkie formy, zarówno czasownikowe, jak i przyimki, zostały prawidłowo wpisane. Studenci mają wskazać w tekście piosenki miejsca, gdzie występuje czasownik *stare* oraz znany już imiesłów współczesny i zastanowić się w parach lub grupach, jakie znaczenie wnosi ta konstrukcja. Po wyjaśnieniu tego problemu studenci są proszeni o podanie innych przykładów tej konstrukcji lub o wypowiedzenie całych zdań, np. *Adesso sto lavorando. Marco sta partendo per gli Stati Uniti.* itp. Tutaj też należy wyjaśnić wszelkie wątpliwości dotyczące nieznanego słownictwa i innych form typu *voler farla finita con qc.* – „chcieć z czymś skończyć”.

– zadanie nr 5 – Studenci mają wskazać, które przyimki są właściwe, a które niewłaściwe, które proste, a które z rodzajnikiem – przypomnienie.

Wariant: zadanie nr 6 dla grup bardziej zaawansowanych. Studenci mają wypisane zwroty z piosenki, a ich zadaniem, w parach lub grupach, jest podanie znaczenia tych zwrotów innymi słowami w języku włoskim.

Wariant: zadanie nr 7 dla grup bardziej zaawansowanych. Zadanie polega na napisaniu krótkiej historyjki opowiadającej treść piosenki przy użyciu poznanej konstrukcji. Może to być praca indywidualna lub w parach. Na zakończenie studenci odczytują lub (co jest bardziej wskazane) wypowiadają swoje wersje.

Ostatnią piosenką, jaką zaprezentuję, jest włoski hit z 1997 roku. Piosenka nosi tytuł *Laura non c'è* (Nek). Jest przeznaczona już wyłącznie dla grup na poziomie

pośrednim B1-B2 ze względu na bogate słownictwo, zastosowanie trudniejszych form gramatycznych (tryby warunkowe, tryb łączący czasu teraźniejszego i przeszłego) oraz długość tekstu.

Opracowanie piosenki *Laura Non C'è*

Poziom: pośredni (po 7-8 jednostkach *Progetto Italiano 2*).

Czas: ok. 45 min.

Cel: 1) powtórzenie trybu łączącego, trybu warunkowego, czasów przeszłych;
2) praca ze słownictwem.

Objaśnienie do ćwiczeń:

1. Przed słuchaniem:

– zadanie nr 1 – Studenci na podstawie tytułu („Laury nie ma”) zastanawiają się w grupach lub parach, kim może być Laura („koleżanka”, „siostra”, „dziewczyna” itp.) oraz dlaczego jej nie ma (ponieważ „wyjechała”, „umarła”, „odeszła”, „zniknęła”, „poszła po zakupy” itp.).

2. Słuchanie (1-2 razy):

– zadanie nr 2 – Studenci otrzymują tekst piosenki z dwoma wyraźnie zaznaczonymi słowami do wyboru. Jedno z nich występuje w tekście, drugie natomiast mogłoby być użyte w danym kontekście. Niektóre pary są synonimami, inne antonimami, jeszcze inne tylko się rymują. Zadaniem studentów jest usłyszenie i zakreślenie słowa występującego w piosence.

3. Po słuchaniu:

– zadanie nr 3 – Studenci mogą wzajemnie skontrolować prawidłowe zakreślenia lub robimy to wspólnie. Ich zadaniem jest ustalenie w parach lub grupach, które słowa to synonimy, a które – antonimy. Ponadto ustalają, czy wszystkie słowa dobrze pasują do kontekstu, czy być może nie pojawiają się jakieś zabawne znaczenia. Wskazana jest tutaj praca ze słownikiem lub pomoc lektora.

– zadanie nr 4 – Studenci mają wskazać wszelkie wyrażenia opisujące stan emocjonalny bohatera oraz wszystkie zwroty, w których mówi się o Laurze.

– zadanie nr 5 – Zadaniem studentów jest wyjaśnienie podanych sformułowań innymi słowami. Tu też wskazana jest praca ze słownikiem lub pomoc lektora.

– zadanie nr 6 – Refleksja gramatyczna – Studenci dysponują listą zwrotów występujących w tekście piosenki. Mają wyszukać, jakie formy gramatyczne po nich występują, czy można zastosować inne formy, czy też nie. Tu warto się też zastanowić nad niektórymi użyciami kolokwialnymi (np. zastosowanie zaimka osobowego w formie dopełnienia bliższego *te* zamiast zaimka osobowego w formie mianownika *tu „e te che sei qua”*, użycie trybu oznajmującego, a nie łączącego, po „*è strano che*”). Na zakończenie można jeszcze raz posłuchać piosenki.

Z moich obserwacji wynika, że stosowanie piosenek na lektoracie języka włoskiego z całą pewnością podnosi motywację do nauki, stwarza warunki do obcowania z językiem także poza zajęciami oraz pokazuje studentom, że to, co wydaje się trudne podczas standardowej pracy z podręcznikiem, w piosence może być łatwe i przyjemne. Język włoski ma rozbudowany system gramatyczny i leksykalny, dlatego zajęcia z piosenką znakomicie redukują stres związany z przyswajaniem zasad i reguł rządzących tym językiem. Z drugiej jednak strony zauważyłam, iż dopasowanie piosenek do poziomu początkującego jest zadaniem dość skomplikowanym, a to właśnie wtedy studenci są najbardziej zainteresowani pracą z piosenką i to najchętniej z taką, którą sami wybrali. By ich zachęcić do nauki, warto podejmować próby opracowywania takich piosenek pod kątem realizowanego materiału. Oczywiście zaprezentowane dla poziomu początkującego opracowania piosenek mogą być z powodzeniem realizowane w grupach o wyższym poziomie zaawansowania jako powtórka i miły akcent muzyczny.

Literatura

- Siek-Piskozub T., Wach A., 2006, *Muzyka i słowa. Rola piosenki w procesie przyswajania języka obcego*, Poznań, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Costamagna L., 2002, *Cantare l'italiano*, Guerra Edizioni, Perugia.